

Kategorija: 3.1.7.6. Bylinėjimosi išlaidų paskirstymas;3.1.7.13. Kiti su bylinėjimosi išlaidomis susiję klausimai;

Civilinė byla Nr. e3K-3-294-611/2019
Teismo proceso Nr. 2-56-3-01085-2017-0
Procesinio sprendimo kategorijos: 3.1.7.6; 3.1.7.13

(S)

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

N U T A R T I S

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2019 m. spalio 10 d.

Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Algio Norkūno (kolegijos pirmininkas), Andžej Maciejevski (pranešėjas) ir Dalios Vasarienės,

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal atsakovės bankrutavusios uždarnosios akcinės bendrovės „Takmaris“ kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2019 m. kovo 14 d. sprendimo peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės M. H. ieškinį atsakovei bankrutavusiai uždarajai akcinei bendrovei „Takmaris“ (buvusi uždaroji akcinė bendrovė „Lodeksa“), tretieji asmenys A. G. ir E. G., dėl skolos priteisimo.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama **dėl teisės normų, reglamentuojančių bylinėjimosi išlaidų atlyginimo priteisimą iš įmonės bankroto administravimui skirtų lėšų, aiškinimo ir taikymo.**

2. Ieškovė prašė teismo priteisti iš atsakovės 66 754,41 Eur, 5 proc. dydžio metines procesines palūkanas ir bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Ji nurodė, kad trečiasis asmuo E. G., apsimestinai veikdamas ieškovės vardu, ir AB „Nordea Bank“ 2005 m. birželio 7 d. sudarė būsto kreditavimo sutartį, kuria bankas įsipareigojo suteikti 172 681 Eur būsto kreditą žemės sklypui (duomenys neskelbtini), pirkti ir namui statyti. 2006 m. balandžio 5 d. trečiasis asmuo, apsimestinai veikdamas ieškovės vardu, ir bankas sudarė papildomą susitarimą prie 2005 m. birželio 7 d. būsto kreditavimo sutarties, kuriuo suteikto kredito suma padidinta iki 703 777 Eur. Ši suma skirta gyvenamųjų namų statybai žemės sklype. Trečiasis asmuo į ieškovės sąskaitą pervestas lėšas naudojo ne sutartyje, papildomame susitarime ir ieškovės išduotuose įgaliojimuose nurodytais tikslais, o jas iššvaistė. Vilniaus apygardos teismo 2017 m. birželio 22 d. nuosprendžiu baudžiamojoje byloje Nr. 1-72-898/2017 E. G. pripažintas kaltu ir nuteistas pagal Lietuvos Respublikos *baudžiamojo kodekso* 183 straipsnio 2 dalyje ir 184 straipsnio 2 dalyje nurodytus nusikaltimus (turto pasisavinimas ir iššvaistymas). Vienas iš lėšų iššvaistymo epizodų – atvejis, kai trečiasis asmuo be teisinio pagrindo pervadė 230 500 Lt (66 757,41 Eur) atsakovei. Pati ieškovė nepervadė pinigų atsakovei BUAB „Takmaris“, nesudarė su atsakove preliminariosios sutarties dėl žemės sklypo įgijimo, kurios pagrindu buvo pervesti pinigai, neįgaliojo trečiojo asmens atlikti šiuos veiksmus jos vardu. Pinigai, pervesti iš ieškovės sąskaitos atsakovei, nebuvo gražinti. Atsakovė, nesant jokio teisinio pagrindo, gautą sumą privalo gražinti ieškovei.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

3. Kauno apygardos teismas 2018 m. kovo 9 d. sprendimu ieškinį atmetė, priteisė atsakovei iš ieškovės 848 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo, valstybei – 10,15 Eur išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu, atlyginimo.

4. Teismas nurodė, kad trečiasis asmuo E. G. turėjo 2005 m. rugsėjo 23 d. ieškovės išduotą įgaliojimą veikti jos vardu ir, be kita ko, sudaryti sandorius, todėl, sudarydamas su atsakove preliminarįsias sutartis dėl žemės sklypo ir statinių pirkimo, jis veikė neviršydamas suteiktų įgaliojimų. Vykdamas preliminarįsias sutartis ieškovės nurodoma 66 757,41 Eur suma buvo pagrįstai pervesta iš ieškovės sąskaitos į atsakovės sąskaitą. Kadangi preliminariojoje sutartyje nurodytas pagrindinis sandoris dėl žemės sklypo ir statinių įsigijimo nebuvo sudarytas, atsakovė turėjo gražinti ieškovei šios sutarties pagrindu pervestas pinigų sumas.

5. Teismas sprendė, kad atsakovė grąžino pinigus ieškovės įgaliotam asmeniui E. G.. Atsakovė pateikė 2007 m. rugsėjo 21 d. kasos išlaidų orderį Nr. 18/1, kuriame nurodyta, kad E. G. grąžinta ieškovei priklausanti 230 500 Lt (66 757,41 Eur) suma (orderyje nurodomas jo išrašymo pagrindas – 2006 m. lapkričio 8 d. įgaliojimas, grąžinamos lėšos). Nors pateiktame kasos išlaidų orderyje nėra atsakovės vadovo ir vyriausiojo finansininko parašų, tačiau jame yra trečiojo asmens E. G. parašas, patvirtinantis, kad šis asmuo gavo pinigus. Teismo posėdyje atsakovės vadovė A. G. patvirtino, kad pinigai E. G. buvo išmokėti. Atsakovės vadovė teigė, kad bendrovės kasoje buvo grynųjų pinigų, nes ji 2007 m. rugsėjo 17 d. iš bendrovės akcininko V. D. pasiskolino 230 000 Lt (66 612,60 Eur), o liudytojas V. D. patvirtino, kad skolino pinigus, suprasdamas, jog jie yra skirti atsakovei. Liudytojos G. K., baudžiamojoje byloje pateikusi specialisto išvadą, ir buvusi atsakovės buhalterė Z. V. patvirtino, kad pinigų įnešimas ir išdavimas apskaityti kasos knygoje.

6. Teismas atkreipė dėmesį į tai, kad neįsiteisėjusiu Vilniaus apygardos teismo 2017 m. birželio 22 d. nuosprendžiu baudžiamojoje byloje Nr. 1-72-898/2017, kurioje E. G. pripažintas kaltu padaręs nusikaltimus, nurodytus Lietuvos Respublikos *baudžiamojo kodekso* 183 straipsnio 2 dalyje ir 184 straipsnio 2 dalyje, ir jam paskirta 3 metų laisvės atėmimo bausmė, jos vykdymą atidedant 2 metams, patenkintas ieškovės civilinis ieškinys – ieškovei iš trečiojo asmens priteisti 457 245,97 Eur turtinei žalai ir 1000 Eur neturtinei žalai atlyginti. Taigi, nagrinėjamu atveju ieškovės prašoma priteisti suma jau yra priteista šiuo teismo nuosprendžiu.

7. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi ieškovės apeliacinį skundą, 2019 m. kovo 14 d. sprendimu panaikino Kauno apygardos teismo 2018 m. kovo 9 d. sprendimą ir priėmė naują sprendimą – ieškovės ieškinį patenkino, priteisė ieškovei iš atsakovės, atstovaujamos bankroto administratorės UAB „Ignika“, (solidariai su trečiuoju asmeniu E. G.) 66 757,41 Eur, 5 proc. dydžio metines procesines palūkanas nuo priteistos sumos (66 757,41 Eur) nuo bylos iškėlimo teisme (2017 m. spalio 4 d.) iki teismo sprendimo visiško įvykdymo ir 4449,38 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo iš administravimui skirtų lėšų; priteisė valstybei iš atsakovės administravimui skirtų lėšų 10,15 Eur išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu, atlyginimo.

8. Teismas sprendė, kad nagrinėjamu atveju nėra pagrindo taikyti Lietuvos Respublikos *civilinio kodekso* 2.137 straipsnio 2 dalį. Pagal 2005 m. rugsėjo 23 d. įgaliojimą ieškovė suteikė teisę trečiajam asmeniui jos vardu pirkti nekilnojamąjį turtą ir atsiskaityti už jį. Sudarydamas preliminarįsias pirkimo–pardavimo sutartis, trečiasis asmuo, kolegijos vertinimu, veikė neviršydamas jam suteiktą įgaliojimą ir jo sudaryti sandoriai (preliminarijosios sutartys) saisto įgaliojimą išdavusią ieškovę. Vykdamas ieškovės vardu sudarytas preliminarįsias sutartis 230 500 Lt (66 757,41 Eur) suma buvo pagrįstai pervesta atsakovei, nes pagal 2006 m. spalio 20 d., 2007 m. kovo 27 d. ir 2007 m. liepos 19 d. preliminarųjų sutarčių sąlygas dalis už įgyjamus objektus mokėtinos kainos turėjo būti sumokama iki notarinės sutarties sudarymo. Pagrindinės nekilnojamojo turto pirkimo–pardavimo sutartys nebuvo sudarytos, taigi atsakovė gautus pinigus turėjo grąžinti ieškovei.

9. Kolegija sutiko su ieškovės pozicija, kad priimdama sprendimą pirmosios instancijos teismas išsamiai neįvertino visų byloje surinktų įrodymų, neatsižvelgė į įrodymų visumą ir padarė nepagrįstas išvadas. Kolegija padarė išvadą, jog ginčui aktualiu laikotarpiu atsakovė neturėjo pakankamai pinigų tam, kad galėtų atsiskaityti su ieškove, iki šiol negrąžino 66 757,41 Eur nei ieškovei, nei jos vardu veikusiam trečiajam asmeniui E. G.. Panaikinus pirmosios instancijos teismo sprendimą, kolegija sprendė patenkinti ieškovės reikalavimą. Kolegija nurodė, kad 66 757,41 Eur atsakovė turi sumokėti ieškovei solidariai su trečiuoju asmeniu E. G., kuriam pareiga atlyginti ieškovės patirtą žalą kilo iš Vilniaus apygardos teismo ir Lietuvos apeliacinio teismo procesinių sprendimų, priimtų išnagrinėtoje baudžiamojoje byloje (Vilniaus apygardos teismo nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-72-808/2017, Lietuvos apeliacinio teismo nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 1A-50-177/2018).

10. Remdamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir *CPK*) 93 straipsnio 5 dalimi, kolegija perskirstė šalių patirtas bylinėjimosi išlaidas; nurodė, kad ieškovė sumokėjo po 1226 Eur žyminio mokesčio už ieškinį ir už apeliacinį skundą ir patyrė 500 Eur atstovavimo išlaidų pirmosios instancijos teisme bei 1497,38 Eur šių išlaidų apeliacinės instancijos teisme. Atsižvelgdama į tai, kad atsakovei 2018 m. spalio 22 d. iškelta bankroto byla (Kauno apygardos teismo civilinė byla Nr. B2-645-773/2019), bendrą bylinėjimosi išlaidų atlyginimą – 4449,38 Eur – sprendė priteisti iš bankrutuojančios įmonės administravimui skirtų lėšų.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

11. Kasaciniu skundu atsakovė prašo panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2019 m. kovo 14 d. sprendimo dalį, kuria 4449,38 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimas ieškovei priteistas iš bankroto administravimui skirtų lėšų, ir priimti naują sprendimą dėl šios dalies nurodant, kad 4449,38 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimas tenkintinas bendra Lietuvos *įmonių bankroto įstatyme* nustatyta tvarka ne iš bankroto administravimui skirtų lėšų. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:

11.1. Apeliacinės instancijos teismas netinkamai aiškino ir taikė materialiosios teisės normas, sprenddamas dėl bylinėjimosi išlaidų priskyrimo bankroto administravimo išlaidoms, neįvertino šių išlaidų atsiradimo laiko ir momento, sprendime nenurodė, kaip iki bankroto bylos iškėlimo ieškovės patirtos bylinėjimosi išlaidos yra susijusios su bankroto administravimu. Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo (toliau – *ĮB*) 36 straipsnio 1, 3 dalyse aiškiai apibrėžtos bankroto administravimo išlaidos ir imperatyviai nustatytas jų atsiradimo momentas, tvirtinimo, apmokėjimo tvarka.

11.2. Teismas nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartyje civilinėje byloje Nr. *3K-3-381/2013* pateiktų išaiškinimų. Bylinėjimosi išlaidos šiuo atveju buvo patirtos iki bankroto bylos atsakovei iškėlimo, ieškovė jas patyrė ne gindamasi nuo bankroto administratoriaus nesutikimo pripažinti ar patvirtinti jos reikalavimą bankroto bylą nagrinėjančiame teisme. Šalims bylinėjantis pirmosios instancijos teisme, teikiant apeliacinį skundą ir su juo susijusius dokumentus atsakovei neatstovavo bankroto administratorė UAB „Ignika“. Nors bylos nagrinėjimo apeliacinės instancijos teisme metu atsakovės statusas pasikeitė, tai nevertintina kaip pakankamas pagrindas ieškovės patirtas bylinėjimosi išlaidas priskirti prie bankroto administravimo išlaidų. Bankroto teisiniai santykiai atsiranda teismui nutartimi iškėlus bankroto bylą ir šiai nutarčiai įsiteisėjus.

11.3. Bylinėjimosi išlaidos turi būti tvirtinamos bendrame ieškovės finansiniame reikalavime ir tenkinamos atitinkamu etapu ir eile kartu su kitais tos pačios eilės kreditorių reikalavimais (*ĮB* 35 straipsnis).

12. Ieškovė atsiliepimu į atsakovės kasacinį skundą prašo atmesti jo dalį, kuria prašoma panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2019 m. kovo 14 d. sprendimo dalį dėl 1226 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo priteisimo ieškovei iš atsakovės administravimui skirtų lėšų; kitą kasacinio skundo dalį dėl 3223,38 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo nagrinėti kasacinio teismo nuožiūra; nusprendus panaikinti sprendimo dalį dėl šių išlaidų, nepriteisti iš ieškovės atsakovei bylinėjimosi išlaidų, patirtų bylą nagrinėjant kasaciniame teisme, atlyginimo; priteisti ieškovei iš atsakovės administravimui skirtų lėšų bylą nagrinėjant kasaciniame teisme ieškovės patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:

12.1. Ieškovė nesutinka su kasacinio skundo reikalavimu panaikinti apeliacinės instancijos teismo sprendimo dalį, kuria ieškovei iš atsakovės administravimo išlaidų priteistas 1226 Eur žyminis mokestis už apeliacinį skundą. Ieškovė procese buvo sąžininga, bendravo su bankroto administratore, suteikė visą prašytą informaciją, tačiau bankroto administratorė ieškovei nepateikė savo sprendimo dėl ieškovės kreditoriaus reikalavimo (ne)patvirtinimo, be to, pareiškė aiškų nesutikimą su ieškovės apeliaciniu skundu. Jei ieškovės prašymas patvirtinti kreditoriaus reikalavimą *ĮB* nustatyta tvarka būtų buvęs tenkintas, ieškovės patirtos bylinėjimosi išlaidos būtų buvusios mažesnės, nes būtų buvęs gražintas žyminis mokestis už apeliacinį skundą (*CPK* 87 straipsnio 2 dalis). Bankroto administratorės neveikimas ir nesutikimas su apeliaciniu skundu prisidėjo prie to, kad skundžiamu sprendimu buvo skirstomos būtent jame nurodyto dydžio bylinėjimosi išlaidos.

12.2. Sprendimo dalis, kuria bylinėjimosi išlaidų atlyginimas priteistas būtent iš atsakovės administravimui skirtų lėšų, priimta apeliacinės instancijos teismo nuožiūra. Ieškovė tokio reikalavimo nereiškė. Likusią kasacinio skundo dalį (dėl 3223,38 Eur bylinėjimosi išlaidų priteisimo iš atsakovės administravimui skirtų lėšų) kasaciniam teismui patenkinus, atsakovei iš ieškovės nepriteistas bylinėjimosi išlaidų, patirtų bylą nagrinėjant kasaciniame teisme, atlyginimas.

12.3. Nors iš atsakovės administravimui skirtų lėšų teismas priteisė ne tik bylinėjimosi išlaidų atlyginimą ieškovei, bet ir procesinių dokumentų įteikimo išlaidų atlyginimą valstybei, šios teismo sprendimo dalies atsakovė neskundžia.

Teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a :

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo priteisimo iš bankroto administravimui skirtų lėšų

13. Pagal *CPK* 93 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą bendrąją bylinėjimosi išlaidų paskirstymo taisyklę šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, jos turėtas bylinėjimosi išlaidas teismas priteisia iš antrosios šalies, nors ši ir būtų atleista nuo bylinėjimosi išlaidų mokėjimo į valstybės biudžetą. Jeigu apeliacinės instancijos teismas ar kasacinis teismas, neperduodamas bylos iš naujo nagrinėti, pakeičia teismo sprendimą arba priima naują sprendimą, jis atitinkamai pakeičia bylinėjimosi išlaidų paskirstymą (*CPK* 93 straipsnio 5 dalis).

14. Kasacinio teismo jurisprudencijoje išaiškinta, kad nepriklausomai nuo to, ar toks reikalavimas nurodytas procesiniuose dokumentuose, teismas ex officio (pagal pareigas) privalo taikyti procesinį įstatymą ir jo pagrindu spręsti dėl bylinėjimosi išlaidų (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. spalio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. *3K-3-533/2008*).

15. Bylinėjimosi išlaidų priteisimo klausimai nėra šalių vykstančio materialinio teisinio pobūdžio ginčo dalis, t. y. bylinėjimosi išlaidų mokėjimas, paskirstymas, grąžinimas, priteisimas vertintina kaip savarankiška teismo veikla, bylos nesprenžiant iš esmės, tačiau, išsprendus bylą dėl materialinio teisinio reikalavimo pagrįstumo, papildomai pasisakoma ir dėl procesinio teisinio pobūdžio reikalavimo – bylinėjimosi išlaidų priteisimo. Materialinio teisinio pobūdžio ginčo išsprendimo rezultatas lemia procesinio teisinio pobūdžio reikalavimo pagrįstumą, t. y. laimėjusiai šaliai atlyginamos jos turėtos išlaidos, kurių ji turėjo siekdama apginti pažeistą teisę. Bylinėjimosi išlaidų priteisimo klausimą teismas turi išspręsti neatsižvelgdamas į šalių prašymą – tai yra teismo pareiga (*CPK 270* straipsnio 5 dalies 3 punktas) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. lapkričio 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. *3K-3-473/2012*).

16. Viena iš *CPK 93* straipsnio 1 dalyje įtvirtintos teisės normos taikymo sąlygų – teismo sprendimas, priimtas šalies naudai. Pagal šią teisės normą gauti iš kitos šalies savo patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą turi teisę tik ta proceso šalis, kurios naudai priimtas sprendimas (teismo procesinis sprendimas), o teismas dėl bylinėjimosi išlaidų paskirstymo sprendžia tik esant sprendimui (teismo procesiniam sprendimui), priimtam (priimamam) šalies naudai, ir šiuo remdamasis. Aptariamoms teisės normoms prasme proceso šalis, kurios naudai priimtas sprendimas, suprantama kaip šalis, kuriai sprendimas yra palankus, kuri laimėjo ginčą byloje (pavyzdžiui, ieškovas, kurio ieškinys patenkintas). Ji paaiškėja teismui išnagrinėjus bylą ir priėmus (priimant) sprendimą dėl ginčo esmės. Tokiai proceso šaliai pagal aptariamą teisės normą pralaimėjusioji šalis turi kompensuoti civilinių teisių gynybai išleistas lėšas – patirtas bylinėjimosi išlaidas (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. liepos 4 d. nutarties civilinėje byloje Nr. *e3K-3-280-219/2018* 10 punktą, 2018 m. vasario 7 d. nutarties civilinėje byloje Nr. *e3K-3-7-701/2018* 16, 17 punktus).

17. Nagrinėjamu atveju apeliacinės instancijos teismas skundžiamu sprendimu panaikino pirmosios instancijos teismo sprendimą, kuriuo buvo atmestas ieškovės ieškinys, ir priėmė naują sprendimą – ieškovės ieškinį patenkino. Remdamasis *CPK 93* straipsnio 5 dalimi, teismas persikirstė šalių patirtas bylinėjimosi išlaidas. Atsižvelgdamas į tai, kad atsakovei iškelta bankroto byla, 4449,38 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimą ieškovei, kurios naudai priimtas apeliacinės instancijos teismo sprendimas, sprendė priteisti iš atsakovės, konkrečiai – iš bankroto administravimui skirtų lėšų.

18. Atsakovė kasaciniame skunde argumentuoja, kad apeliacinės instancijos teismas, sprenddamas dėl bylinėjimosi išlaidų priskyrimo bankroto administravimo išlaidoms, neįvertino šių išlaidų atsiradimo laiko ir momento. Bylinėjimosi išlaidos šiuo atveju buvo patirtos iki bankroto bylos atsakovei iškėlimo. Šalims bylinėjantis pirmosios instancijos teisme, teikiant apeliacinį skundą ir su juo susijusius dokumentus bankroto administratorė atsakovei neatstovavo. Nors bylos nagrinėjimo apeliacinės instancijos teisme metu atsakovės statusas pasikeitė, tai nevertintina kaip pakankamas pagrindas ieškovės patirtas bylinėjimosi išlaidas priskirti prie bankroto administravimo išlaidų. Bylinėjimosi išlaidos, atsakovės įsitikinimu, turi būti tvirtinamos bendrame ieškovės finansiniame reikalavime ir tenkinamos atitinkamu etapu ir eile kartu su kitais tos pačios eilės kreditorių reikalavimais (*JB/ 35* straipsnis).

19. *JB/ 35* straipsnis reglamentuoja kreditorių reikalavimų tenkinimo eilę ir tvarką. Kiekviename etape kiekvienos paskesnės eilės kreditorių reikalavimai tenkinami po to, kai visiškai patenkinti atitinkamo etapo pirmesnės eilės kreditorių reikalavimai. Jeigu neužtenka lėšų visiems vieno etapo vienos eilės reikalavimams visiškai patenkinti, šie reikalavimai tenkinami proporcingai pagal priklausantią kiekvienam kreditoriui sumą (*JB/ 35* straipsnio 6 dalis). Šio įstatymo 36 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad pirmiausia apmokamos įmonės bankroto administravimo išlaidos, kurios mokamos iš įmonės visų rūšių lėšų (gautų pardavus įmonės turtą, įskaitant ir įkeistą, įmonei grąžintų skolų, ūkinės komercinės veiklos šio straipsnio 3 dalyje nurodyta apimtimi ir kitų bankroto proceso metu gautų lėšų).

20. Pagal *JB/ 36* straipsnio 3 dalį bankroto administravimo išlaidas sudaro atlyginimas administratoriui, su darbo santykiais susijusios išmokos įmonės darbuotojams (įskaitant mokesčius, apskaičiuojamus nuo susijusių su darbo santykiais išmokų), kuriems būtina dalyvauti bankroto procese, išskyrus darbuotojus, dalyvaujančius ūkinėje komercinėje veikloje, išlaidos įmonės auditui, turto įvertinimo, pardavimo, atliekų, užteršto dirvožemio ir grunto sutvarkymo bei kitos kreditorių susirinkimo patvirtintos išlaidos. Prie bankroto administravimo išlaidų negali būti priskiriamos išlaidos, susijusios su ūkine komercine veikla, išskyrus iš ūkinės komercinės veiklos gaunamų pajamų administratoriui už vadovavimą ūkinei komercinei veiklai mokamą atlyginimo dalį.

21. Kasacinio teismo praktikoje išaiškinta, kad įmonės bankroto administravimo išlaidos, kurias turi teisę gauti kreditorius, jam apmokamos būtent *JB/ 36* straipsnio nustatyta tvarka, pirmiau už kitus kreditorius, neturinčius teisės į tokio pobūdžio išlaidų atlyginimą. *JB/ 36* straipsnio 3 dalyje nustatytas administravimo išlaidų sąrašas nėra baigtinis. Aplinkybė, kad administravimo išlaidų sąmatą tvirtina kreditorių susirinkimas, savaime nereiškia, jog iš šios sąmatos negali būti dengiamos kitos sąmatoje nenurodytos išlaidos. Jeigu tam tikros išlaidos pagal savo teisinę prigimtį skirtos bankroto procedūroms atlikti, kreditorių interesams bankroto procedūrų metu ginti, įmonės veiklai (išskyrus ūkinę komercinę veiklą) užtikrinti, tai tokios išlaidos turi būti dengiamos iš administravimo išlaidų sąmatos. Taigi, jeigu įmonė patyrė išlaidų po bankroto bylos iškėlimo, svarstyтина, ar jos neturėtų būti priskirtos prie administravimo išlaidų. Nustatant, ar išlaidos priskirtinos prie administravimo išlaidų, visų pirma reikia atsižvelgti į tokių išlaidų paskirtį, teisinę prigimtį, subjektus, kurių naudai tos išlaidos apmokamos, taip pat jų atsiradimo laiką (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. kovo 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. *3K-3-112/2011*).

22. Įmonės turto išsaugojimas, kai įmonė, atstovaujama bankroto administratoriaus, ginasi nuo jai pareikštų kreditorių reikalavimų, yra tiesiogiai susijęs su įmonės bankroto proceso administravimu, o iš šios veiklos atsiradusios išlaidos priskirtinos prie įmonės bankroto administravimo išlaidų, kurių sąmatą tvirtina, keičia ir disponavimo jomis tvarką nustato kreditorių susirinkimas (*JB/ 26* straipsnio 2, 3 dalys). Jei atsakovas, atstovaujamas bankroto administratoriaus, nesutinka su ieškovo jam pareikštais turiniais reikalavimais, siekdamas sutaupyti įmonės turto, ir patiria išlaidų teisinėms paslaugoms apmokėti, jos priskirtinos įmonės administravimo išlaidoms ir turi būti atlyginamos *JB/ 36* straipsnio 1 dalyje nustatyta tvarka. Dėl to tuo atveju, jei, išsprendus pareikštus reikalavimus, ieškovo pareikšti reikalavimai yra patenkinami, o atsakovui teismo procesinio sprendimo pagrindu atsiranda prievolė atlyginti kitos šalies bylinėjimosi išlaidas, jos taip pat turi būti atlyginamos iš administravimo išlaidų. Priešingu atveju ieškovas turėtų nepagrįstai prisiimti atsakovo prievolių dėl pareigos atlyginti jo bylinėjimosi išlaidas neįvykdymo riziką, o bankrutuojanti įmonė turėtų nepateisinamą galimybę piktnaudžiauti savo padėtimi, reikšdama nepagrįstus reikalavimus savo skolininkams arba nepagrįstai nesutikdama su kreditorių jai pareikštais reikalavimais (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. birželio 28 d. nutartį civilinėje byloje Nr. *3K-3-381/2013*).

23. Apeliacinės instancijos teismas nustatė, kad byla nagrinėjant pirmosios ir apeliacinės instancijos teisme ieškovė patyrė 4449,38 Eur bylinėjimosi išlaidų, kurias sudaro žyminis mokestis ir atstovavimo išlaidos. Šalių ginčo dėl šių išlaidų dydžio, jų atlyginimo priteisimo ieškovei iš atsakovės nėra. Bankroto byla atsakovei iškelta 2018 m. spalio 22 d. Remdamasis vien šiuo faktu apeliacinės instancijos teismas sprendė bylinėjimosi išlaidų atlyginimą ieškovei priteisti iš atsakovės bankroto administravimui skirtų lėšų. Tačiau teisėjų kolegija pažymi, kad visos bylinėjimosi išlaidos pagal byloje esančius duomenis patirtos iki 2018 m. rugpjūčio 21 d., t. y. iki bankroto bylos atsakovei iškėlimo. Atsakovė kasaciniame skunde pagrįstai nurodo, kad teismas neįvertino bylinėjimosi išlaidų atsiradimo laiko, atsakovės atstovavimo (bankroto administratorės atsiradimo procese) aplinkybių, spręsdamas dėl jų priskyrimo įmonės bankroto administravimo išlaidoms. Atsakovė, gindamasi nuo ieškovės pareikštų reikalavimų, nebuvo atstovaujama bankroto administratorės byla nagrinėjant pirmosios instancijos teisme, teikiant atsiliepimą į ieškovės skundą apeliacinės instancijos teisme. Ginčo išlaidos, atsižvelgiant į jų atsiradimo (ne prašymo jas priteisti) laiką, paskirtį, nebuvo skirtos bankroto administravimo procedūroms atlikti, kreditorių interesams bankroto procedūrų metu ginti, įmonės veiklai užtikrinti. Šios išlaidos patirtos iki atsakovės statuso pasikeitimo, bankroto administratorės, turinčios teisę atstovauti bankrutuojančiai įmonei teisme (*JB/ 11* straipsnio 5 dalies 9 punktas), paskyrimo.

24. Apibendrindama teisėjų kolegija konstatuoja, kad šiuo atveju apeliacinės instancijos teismui nebuvo teisinio pagrindo spręsti, kad bylinėjimosi išlaidų atlyginimas ieškovei priteistinas iš atsakovės bankroto administravimui skirtų lėšų, t. y. kurias ieškovė turi teisę gauti *JB/ 36* straipsnio nustatyta tvarka, pirmiau už kitus kreditorius, neturinčius teisės į tokio pobūdžio išlaidų atlyginimą. Minėta, kad nuo bankrutuojančios įmonės piniginių prievolių kreditoriams atsiradimo momento (iki ar po bankroto bylos iškėlimo) ir pobūdžio priklauso tai, kokia tvarka jos turi būti vykdomos. Ieškovės atsiliepime į kasacinį skundą dėstomus argumentus, kad ji galėjo patirti mažiau bylinėjimosi išlaidų, jei atsakovės bankroto administratorė būtų pateikusi sprendimą dėl kreditoriaus reikalavimo (ne)patvirtinimo, jei nebūtų pareiškusi nesutikimo su ieškovės apeliaciniu skundu, teisėjų kolegija laiko deklaratyviais, nekeičiančiais ginčo išlaidų, susijusių su ūkine komercine veikla, prigimties ir teisinio kvalifikavimo, neturinčiais įtakos byloje kilusio klausimo išsprendimui dėl pirmiau nurodytų motyvų.

25. Teisėjų kolegija sprendžia atitinkamai pakeisti apeliacinės instancijos sprendimo dalį, kuria išspręstas bylinėjimosi išlaidų atlyginimo priteisimo klausimas, ir ieškovei iš atsakovės priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą nenurodant, kad jis priteisiamas iš atsakovės bankroto administravimui skirtų lėšų (*CPK 359* straipsnio 1 dalies 2 punktas).

26. Atsižvelgdama į teismo pareigą ex officio spręsti dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo priteisimo, teisėjų kolegija šioje nutartyje išdėstytų motyvų pagrindu sprendžia pakeisti ir apeliacinės instancijos sprendimo dalį, kuria valstybei iš atsakovės administravimui skirtų lėšų priteista 10,15 Eur išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu, atlyginimo, nenurodant, kad šių išlaidų atlyginimas priteisiamas iš atsakovės bankroto administravimui skirtų lėšų.

Dėl bylinėjimosi išlaidų kasaciniame teisme

27. Šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, jos turėtas bylinėjimosi išlaidas teismas priteisia iš antrosios šalies, nors ši ir būtų atleista nuo bylinėjimosi išlaidų mokėjimo į valstybės biudžetą (*CPK 93* straipsnio 1 dalis). Teismas gali nukrypti nuo šio straipsnio 1, 2 ir 3 dalyse nustatytų bylinėjimosi išlaidų paskirstymo taisyklių, atsižvelgdamas į tai, ar šalių procesinis elgesys buvo tinkamas, ir įvertindamas priežastis, dėl kurių susidarė bylinėjimosi išlaidos (*CPK 93* straipsnio 4 dalis).

28. Nors ieškovė atsiliepime į kasacinį skundą prašo jai priteisti iš atsakovės bylinėjimosi išlaidų atlyginimą, atsižvelgiant į tai, kad apeliacinės instancijos teismas savo nuožiūra išsprendė bylinėjimosi išlaidų atlyginimo priteisimo iš atsakovės administravimui skirtų lėšų klausimą, dėl kurio kilo ginčas kasaciniame teisme, tačiau nepateikė tai (patirtas išlaidas) pagrindžiančių įrodymų, todėl teisėjų kolegija šio klausimo (dėl pagrindo (ne)nukrypti nuo bendrosios bylinėjimosi išlaidų paskirstymo taisyklės) nesprensdžia.

29. Atsakovė, kurios kasacinis skundas tenkintas, taip pat nepateikė teismui įrodymų, pagrindžiančių patirtas bylinėjimosi išlaidas, todėl jų atlyginimo priteisimo iš ieškovės klausimas nesprenžiamas.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos *civilinio proceso kodekso* 359 straipsnio 1 dalies 2 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

n u t a r i a :

Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2019 m. kovo 14 d. sprendimo dalis, kuriomis ieškovei M. H. (a. k. (duomenys neskelbtini) iš atsakovės bankrutuojančios uždarnosios akcinės bendrovės „Takmaris“ (j. a. k. 125518069), atstovaujamos bankroto administratorės UAB „Ignika“, priteistas bylinėjimosi išlaidų atlyginimas iš administravimui skirtų lėšų ir valstybei iš atsakovės administravimui skirtų lėšų priteista 10,15 Eur išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu, atlyginimo, pakeisti – priteisti ieškovei iš atsakovės 4449,38 Eur (keturis tūkstančius keturis šimtus keturiasdešimt devynis Eur 38 ct) bylinėjimosi išlaidų atlyginimo, valstybei iš atsakovės – 10,15 Eur (dešimt Eur 15 ct) išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu, atlyginimo.

Kitą sprendimo dalį palikti nepakeistą.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Algis Norkūnas

Andžej Maciejewski

Dalia Vasarienė

Paminėta tekste:

Bylos:

3K-3-533/2008 Dėl žalos atlyginimo.

3K-3-112/2011 Dėl antstolio veiksmų

3K-3-473/2012 Dėl žemės sklypo ribų nustatymo ir teisės įregistruoti žemės sklypo ribų paženkinimo–parodymo aktą ir planą be ieškovės sutikimo pripažinimo

3K-3-381/2013 Dėl sandorio pripažinimo niekiniu, teisės gauti draudimo išmoką pripažinimo

e3K-3-7-701/2018 Dėl pažeistų teisių pripažinimo, įpareigojimo paneigti informaciją ir žalos atlyginimo

1A-50-177/2018 E. G. pagal BK 183 str. 2 d., 184 str. 2 d.

1-72-898/2017 E. G. pagal BK 183str. 2d., 184str. 2d.

e3K-3-280-219/2018 Dėl proceso teisės normų, reglamentuojančių bylinėjimosi išlaidų atlyginimo priteisimą neišsprendus bylos iš esmės, aiškinimo ir taikymo

Teisės aktai:

Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Antroji knyga. Asmenys

2.137 str. Įgaliojimas

Lietuvos Respublikos įstatymas „Dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso patvirtinimo“

183 str.

Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas

183 str. Turto pasisavinimas

184 str. Turto iššvaistymas

Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas

87 str. Žyminio mokesčio grąžinimas

93 str. Bylinėjimosi išlaidų paskirstymas

270 str. Sprendimo turinys

359 str. Kasacinio teismo teisės

362 str. Kasacinio teismo nutarties įsiteisėjimas ir privalomumas

Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas

11 str. Įmonės administratorius

26 str. Kreditorių reikalavimų tvirtinimas

35 str. Kreditorių reikalavimų tenkinimo eilė ir tvarka

36 str. Administravimo išlaidos